

23.februar 2021

Høring – Forslag til lov- og forskriftsendringer for å motvirke kroppspress - Regulering av kosmetiske inngrep, injeksjoner og behandling og tydeliggjøring av helsepersonellovens virkeområde mv.

Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) har sent på høring et lov- og forskriftsendringsforslag med formål å bidra til å motvirke kroppspress, særlig mot barn og unge.

Departementet foreslår i høringsnotatet blant annet å endre helsepersonelloven slik at det innføres kompetansekrav for å gjennomføre visse former for kosmetiske inngrep, injeksjoner og behandling. Bare helsepersonell skal kunne utføre kosmetiske inngrep, injeksjoner eller behandling som kan påføre pasienten alvorlig skade, sykdom, komplikasjoner eller bivirkninger. Dette vil innebære at slik virksomhet ikke lenger kan utføres av aktører uten helsefaglig kompetanse.

I høringsnotatet vurderer departementet også om alt regelverk for kosmetiske inngrep, injeksjoner eller behandling bør undergis en samlet regulering, om det bør foretas endringer i reguleringen av kosmetiske inngrep, injeksjoner og behandling i regelverket for kosmetikk, medisinsk utstyr, legemidler og hygienekrav for hudpleievirksomheter mv, om det bør innføres et generelt forbud mot markedsføring av kosmetiske inngrep, injeksjoner og behandling og om det bør innføres et forbud mot bestilling og bruk av kosmetiske injeksjoner i private hjem. Departementet foreslår ikke slike endringer, men ber om høringsinstansenes vurdering også av dette.

Norsk forening for allmennmedisin (NFA) støtter forslaget om at kun helsepersonell skal kunne drive med slik virksomhet og at alt regelverk for kosmetiske inngrep undergis en samlet regulering.

Kropps- og utseendepress har vært et tema som har fått stadig større oppmerksomhet de siste årene. Det er særlig bekymringsfullt at dette er et press som barn og unge utsettes for.

Forskning viser at kroppsmisnøye påvirkes fra ulike hold; både fra jevnaldrende, foreldre/familie og fra mediene (Tripartide Influence Model).

Ungdomsorganisasjonen PRESS kom i 2019 ut med en rapport, «Prosjekt Perfekt», der nesten 2000 skoleelever svarte på ulike spørsmål rundt kroppspress (<https://press.no/prosjekt-perfekt-rapport-om-kroppspress/>)

- * 59 prosent av jenter og 23 prosent av gutter føler på et kroppspress i hverdagen

- * 43 prosent av jenter og 16 prosent av gutter er misfornøyd med egen kropp

- * 68 prosent av jenter og 52 prosent av gutter vil endre på noe ved utseendet

- * Av disse er 46 prosent 12–13 år og 73 prosent er 16–17 år

Denne rapporten var med på å bekrefte det man lenge har hatt mistanke om; at mange barn og unge strever med dette presset i livene sine. Dette kan igjen være med å føre til psykisk uhelse og redusert livskvalitet.

Med den store utviklingen innen internett og sosiale medier, finnes det utallige arenaer hvor barn og unge påvirkes på ulike måter, også når det gjelder kropps- og utseendepress. På ulike plattformer i sosiale medier er det nærmest uunngåelig å ikke se stereotype utseendeidealer. Mange innflytelsesrike «influencere» legger ut bilder som ofte dreier seg om kropp og utseende og reklamerer for produkter som skal friste mottakeren til å bruke eller kjøpe de aktuelle produktene. Det er utstrakt bruk av filtre, fotoredigering og andre tekniske fordreininger, som medfører at det fremstilles kropper som ikke representerer virkeligheten, og er uopnåelige for sårbare barn og unge.

Det er også et bredt tilbud av mange forskjellige kosmetiske behandlinger. Det er en stor variasjon av disse behandlingene, fra overfladisk hudpleie, injeksjonsbehandlinger til kosmetisk kirurgi. NFA støtter HODs forslag til endringer innen lovverket, slik at man sikrer en forsvarlig praksis. Dette er helt nødvendig. Med lovendringen kan forhåpentligvis noe unødvendig kroppspress forebygges. Det er behov for økt oppmerksomhet mot behandlinger som ikke er medisinsk nødvendig og som kan forårsake uheldige helsekonsekvenser.

Helse- og omsorgsdepartementet foreslår i sitt høringsnotat flere lov- og forskriftsendringer som skal bidra til å motvirke kroppspress, særlig mot barn og unge.

Helsepersonelloven

Departementet foreslår å endre helsepersonelloven, med innføring av kompetansekrav, ved at kun helsepersonell skal kunne utføre kosmetiske inngrep, injeksjoner eller behandling som kan påføre pasienten *alvorlig* skade, sykdom, komplikasjoner eller bivirkninger. På denne måten unngår man de aktørene i bransjen som ikke har helsefaglig kompetanse.

NFA støtter forslaget om at kun helsepersonell skal kunne drive med slik virksomhet.

Imidlertid kan begrepet *alvorlig* gi rom for mange gråsoner, hva som ligger i begrepet alvorlig vil bli tolket ulikt. NFA foreslår at ordet alvorlig tas ut.

Det er i dag en ustrukturert praksis når det gjelder hvem som kan tilby ulike kosmetiske behandlinger, også for inngrep som blir foretatt under hudnivå, med kanyler eller sterke midler som syrer og etsende produkter. Behandlinger som bryter hudbarrieren gir i seg selv økt risiko for infeksjoner, skade av nerver og blodkar og kan medføre nekrotisk vev. Det bør kun være helsepersonell som utfører denne type inngrep og behandlinger. I dag er det ingen formelle krav for å kunne behandle med f.eks fillers, komplikasjoner kan oppstå akutt som anafylaktiske reaksjoner eller i måneder eller år etter utført behandling. At kun helsepersonell kan utføre slike inngrep vil ha en forebyggende effekt, helsepersonell har kunnskap om hvilke behandlinger som har potensiell risiko for skade og kunnskap om hvilke akuttbehandlinger som må iverksettes når det går galt (f.eks hyaloridase ved okklusjon av blodårer forårsaket av fillers).

I Gjør Kloke Valg kampanjen er en av NFAs viktige anbefaler **«unngå å skrive resepter til bruk på andres indikasjon»**. Forskrivende lege har ansvar for indikasjonsstilling og for delegering av behandling inkludert injeksjonsbehandling. Helsepersonelloven §5 stiller krav til bruk av medhjelper og det er bare den som selv er faglig kvalifisert til å utføre en oppgave som kan overlates til andre å utføre oppgaven på vegne av seg selv. Det forutsettes at den som forskriver gjør en faglig vurdering av indikasjon og av medhjelperens kvalifikasjoner før slik delegering gis. Dette er viktig å presisere også innen området kosmetiske inngrep, injeksjoner og behandling.

Departementet foreslår å endre helsepersonelloven og pasient- og brukerrettighetsloven, slik at det innføres 18-årsgrense for å få utført de ovennevnte kosmetiske inngrepene og behandlingene.

NFA støtter dette. I den grad kosmetiske inngrep og behandlinger utføres på pasienter under 18 år skal det være god medisinsk indikasjon for dette.

Departementet foreslår endringer og presiseringer av helsepersonellovens virkeområde, og presisering av begrepet «helsehjelp». Dersom en skal presisere helsehjelp må en også definere «helseisiko», hva som er alvorlig skade/bivirkning/konsekvens, og hva som er nødvendig kompetanse. Hensikten må være å få bukt med useriøse aktører som kan drive en praksis som fører til menneskelige og samfunnsmessige problemer. I en undersøkelse utført av Forbrukerrådet (<https://www.forbrukerradet.no/wp-content/uploads/2015/10/Forbrukerrådets-kosmetisk-behandling-rapport.pdf>) finner man at ved kosmetisk behandling hos kommersielle aktører må man aktivt etterspørre risiko ved behandling. Forbrukeren fikk lite informasjon om risiko på nettsidene til de tilbyderne som ble undersøkt og informasjonen var av dårlig kvalitet. Private helsetjenester inngår i pasientskadeordningen, men mye av kosmetisk behandling defineres ikke som helsehjelp og man har derfor ingen offentlig klagerett.

Markedsføring

Departementet foreslår å endre forskrift for markedsføring av kosmetiske inngrep, NFA støtter dette.

Det er svært viktig å komme med presiseringer som gjør at barn og unge under 18 år skånes. Dette er en nødvendig innstramming, og det er også verdt å påpeke at en del markedsføring rettes mot foreldre som blir oppfordret til å kjøpe produkter som er rettet mot barna, for eksempel hudpleie mot «tenåringshud».

Departementet foreslår også å endre forskriften ift markedsføringsreglene slik at den også skal gjelde kosmetiske injeksjoner med fillers og legemidler, i tillegg til plastikkirurgiske inngrep.

Departementet har vurdert om det bør innføres et generelt forbud mot markedsføring av kosmetiske inngrep, injeksjoner og behandling uten å foreslå en slik endring. NFA støtter et generelt forbud mot denne markedsføringen. Det har til nå vært sparsom regulering av dette

området, og behandling med laser, peeling, fillers og botulinumtoxinA-preparater har blitt markedsført i utstrakt grad. Dette kan ha bidratt til å normalisere denne typen behandlinger. Markedsføringsreglene bør gjelde uavhengig av type kosmetisk inngrep. Blant annet er før/etter-bilder ikke lov når det gjelder plastiske-/kosmetiske inngrep som er av kirurgisk art, mens dette ofte praktiseres i markedsføring av fillers/injeksjonsbehandling. Dette bør også forbys da slike bilder kan føre til en forvrengt og kunstig fremstilling av realitetene, og hva man kan forvente av en slik behandling og forskyve normalitetsbegrepet. Et samlet forbud vil være enklere å følge opp, selv om et dette er et inngripende tiltak. Ved å innføre et generelt forbud mot markedsføring av kosmetiske inngrep, injeksjoner og behandling vil man skåne barn og unge mot uheldig press og påvirkning. Med tanke på at dette er behandlinger som bør utføres av helsepersonell er det desto større grunn til å vurdere en slik innstramming. Jamfør etiske regler for leger (kap III §1) bør opplysningene i markedsføringen reflektere medisinsk allment aksepterte og/eller vitenskapelig dokumenterte metoder. Opplysningene skal ikke være uriktige eller villedende. Spesielt skal ikke markedsføring som kan skape angst, fordommer eller urealistiske forventninger forekomme.

Samlet regulering

Departementet har vurdert om det er mulig og ønskelig å ha en samlet regulering av alt regelverk som omfatter kosmetiske inngrep, injeksjoner og behandlinger. De har ikke foreslått en slik endring.

Det er forståelig at man kan være skeptisk til å få til en slik samlet regulering. Svært mange instanser og lovverk vil være involvert i denne tematikken (helsetilsyn, mattilsyn, forbrukertilsyn, legemiddeltilsyn, helsepersonelloven, kosmetikkloven, legemiddelverket, barneloven, m.fl.). Samtidig er det slik at uoversiktlig lovgivning også kan gi rom for flere gråsoner. Uoversiktighet kan gjøre det mer krevende å utøve sanksjoner. Det bør være en mest mulig enhetlig lovgivning, for best mulig å beskytte barn og unge.

Kirurgiske inngrep utført i det offentlige helsevesen registreres i Norsk pasientregister. På linje med slik registrering bør kosmetiske operasjoner og inngrep også journalføres og registreres. På den måten vil man få en oversikt over antallet inngrep som gjennomføres og kunne føre statistikk over eventuelle komplikasjoner. Helsepersonell er godt kjent med journalføringsplikt og et slikt register vil kunne være et kvalitetshevende tiltak og gir også nødvendig informasjon

Norsk forening for allmennmedisin • Fagmedisinsk forening i Den norske legeforening • Postboks 1152 Sentrum • 0107 Oslo

Telefon 23 10 90 00 • e-post: nfa@nfa.legeforeningen.no • www.legeforeningen.no/nfa

for regulering av denne typen aktivitet.

Med vennlig hilsen

Marte Kvittum Tangen

Kari Løvendahl Mogstad

Ingvild Vatten Alsnes

leder NFA

leder i NFA faggruppen
styremedlem NFA
svangerskap og barns helse